

Economie in de krant: typering van dagbladen

Auteur(s):

Damme, E.E.C. van
Groot, H.L.F. de
Hagen, G.H.A. van
Herings, P.J.J.
Leers, T.
Nahuis, R.

De auteurs vormen tezamen de voor deze gelegenheid samengestelde onderzoeksgroep 'economie in de krant', en zijn werkzaam bij de Katholieke Universiteit Brabant. Met dank aan Michel Knapen voor bibliografische assistentie.

Verschenen in:

ESB, 82e jaargang, nr. 4117, pagina 626, 27 augustus 1997

Rubriek:**Trefwoord(en):**

Economie in de krant: typering van dagbladen

Auteur(s)

Damme, E.E.C. van

Groot, H.L.F. de

Hagen, G.H.A. van

Herings, P.J.J.

Leers, T.

Nahuis, R.

De auteurs vormen tezamen de voor deze gelegenheid samengestelde onderzoeksgroep 'economie in de krant', en zijn werkzaam bij de Katholieke Universiteit Brabant. Met dank aan Michel Knapen voor bibliografische assistentie.

Uitgave

ESB

Verschenen in

970827

82

4117

626

Rubriek

Trefwoord

Economie-beoefening

Het succes van de Volkskrant

Bij alle onderwerpen die door ons zijn onderzocht, scoort de Volkskrant laag bij de kwaliteit van economische analyses. Waarom lezen veel (beleids)economen dan de Volkskrant? Wellicht omdat de anderen het ook doen. Het kost veel tijd en moeite om alle landelijke dagbladen een periode op proef te nemen en te vergelijken. Het is dan ook rationeel om eerst om je heen te kijken. Als blijkt dat veel collega- economen de Volkskrant lezen, hebben zij waarschijnlijk private informatie die hen vertelt dat deze krant onmisbaar is voor de beginnende econoom. Ook al ben je zelf niet onder de indruk van het gebodene, zul je daarom wellicht toch besluiten om een abonnement te nemen op de Volkskrant. Zo volgt een nieuwe lichte studentende keuze (voor NRC en Volkskrant) van de vorige generatie, zonder zelf een (kostbare) vergelijking te maken. Bovendien spelen netwerk- externaliteiten een mogelijke rol. Doordat de Volkskrant door veel economen gelezen wordt, bieden collega's hun stukken voor de opiniepagina bij voorkeur aan aan deze krant. En als we allemaal dezelfde (Volks)krant lezen, kunnen we tijdens de koffiepauze gezellig keuvelen over de inhoud van deze krant.

In de Engelstalige literatuur staat dit fenomeen van 'kuddegedrag' ook bekend als 'informational cascade'. Zie D. Gale, What have we learned from social learning?, European Economic Review, 1996, blz. 617-628.

Algemeen Dagblad: geen economenkrant

Het AD heeft volgens zijn beginselverklaring geen binding met enige politieke partij, enig kerkgenootschap of andere maatschappelijke groepering. De redactionele formule is gericht op een breed lezers-publiek. Er is weinig tot geen stellingname bij het nieuws en een nadruk op aardse en alledaagse zaken vanuit een 'menselijk' perspectief.

Typerend zijn de Vuurwerk-pagina die society-nieuws bevat, en de prominente dagelijkse sportbijlage. Voor economisch nieuws is soms plaats op de drie á vier pagina's Binnenland en verder achterin het eerste katern. Daar staat netto 2,5 pagina's economisch nieuws plus de (recent gemoderniseerde) pagina met beursberichten. Op vrijdag en zaterdag bevat de krant een aparte bijlage Economie, die de economiepagina's in het eerste gedeelte vervangt.

De economiepagina's hebben twee dagelijks terugkerende rubrieken, Beursplein 5 en Wallstreet. Op dinsdag is er verder de rubriek Risico en Rendement, met achtergrondinformatie over de beurs. Op woensdag is er de Weekstaat van de DNB. De rubriek Onderneming en Recht staat in de krant van donderdag. 's Zaterdags is er een column van Rick van der Ploeg, waarin hij een standpunt inneemt over een economisch onderwerp dat de voorgaande week in het nieuws was. Sinds 6 mei verschijnt er dagelijks een visie op de economie in stripvorm getiteld Volgens Ventje.

De verdeling van de artikelen op de economiepagina's gebeurt niet volgens een strikt stramen. De economiepagina's worden vrij ongestructureerd opgezet. Er is geen duidelijk onderscheid tussen algemeen economisch nieuws en bedrijfsnieuws. Bedrijfsgerelateerd economisch nieuws is minder verspreid door de krant dan het overige economische nieuws en de berichtgeving is vrij uitputtend, met name als de korte (bedrijfs-)berichten worden meegenomen. De beursgerelateerde berichten zijn in de buurt van de beurscijfers te vinden.

De analyse beperkt zich vaak tot een summier achtergrondschets. In de economische berichtgeving stelt het AD zich neutraal op zonder een uitgesproken politieke visie. Het is typerend dat sociaal-politieke economische thema's grotendeels door de politieke redactie worden behandeld. Er wordt vaak aandacht besteed aan het persoonlijke verhaal achter gebeurtenissen. De aparte economie-katernen op vrijdag en zaterdag voegen weinig toe aan de dagelijkse berichtgeving. Uitzonderingen zijn de bijdragen van Martijn Bennis en de column van Rick van der Ploeg vanwege hun analytische karakter.

De economische berichtgeving vormt geen speerpunt, het AD is daarom geen economenkrant. Algemene- en bedrijfseconomen missen weinig als ze het AD overslaan.

De Telegraaf: de ondernemer als held

De Telegraaf ("de krant van wakker Nederland") is een populaire krant, met veel aandacht voor spectaculaire gebeurtenissen en society-nieuws. De Telegraaf profileert zich als rechtse krant en de krant schroomt niet om stelling te nemen. Uit veel artikelen spreekt een wantrouwen jegens de overheid waar een grote bewondering voor het bedrijfsleven tegenover staat. De overheid kan dan ook beter meer taken aan de markt over laten, en zou ook het marktinstrument meer in kunnen zetten. Overigens schroomt de krant niet om falend ondernemerschap aan de kaak te stellen: De Telegraaf gaat uitvoerig in op het wanbeleid bij Bobel (18 april) en op de faillissementen van Textlite (1 mei) en Sport 7 (6 mei). De Telegraaf durft zijn nek uit te steken. Opinie en feiten worden daarbij niet altijd gescheiden.

Het algemene deel maakt een onoverzichtelijk, soms zelfs chaotische indruk, door het kleurgebruik, de grote verschillen in lettertype en variantie in het aantal kolommen dat voor een artikel gebruikt wordt. Er ligt een sterke nadruk op binnenlands nieuws. Binnen deze categorie worden politiek, sociaal-economisch en algemeen economisch nieuws met trivia afgewisseld: er moet blijkbaar voor elk wat wils te lezen zijn. De Telegraaf bevat geen ellenlange beschouwingen, de krant gaat er van uit dat de aandacht niet lang kan worden vastgehouden. Veelal wordt ook de mens centraal geplaatst, het nieuws wordt niet abstract gebracht, maar de ervaring van een persoon dient als uitgangspunt. De man in straat staat centraal en diens eigenbelang wordt benadrukt.

Elke dag bevat De Telegraaf een duidelijk afgescheiden gedeelte dat gewijd is aan het economische en financiële nieuws. Deze Financiële Telegraaf is veel overzichtelijker en rustiger dan het algemene deel van De Telegraaf; hij is ook zakelijker, hoewel ook hier het uitgesproken standpunt niet wordt geschuwd. De ontwikkelingen worden consequent gezien vanuit het perspectief van het Nederlandse bedrijfsleven. Daardoor worden soms andere economische verbanden belicht dan in de andere algemene dagbladen, terwijl soms ook de gehele bedrijfstak in beeld komt (markt-aandelen en veranderingen daarin, enz.).

De Telegraaf besteedt veel aandacht aan innovatie en technologische ontwikkelingen. Ook de beurspagina's zijn uitgebreid. Daartegenover staat een geringe belangstelling voor de economische wetenschap; verwijzingen naar onderzoeksrapporten van economische instellingen zal men in De Telegraaf weinig tegenkomen. De columnisten van de Telegraaf zijn dan ook niet uit de universitaire wereld afkomstig, maar uit het bedrijfsleven en de 'zichtbare' dienstverlening (Smalhout, Moskowitz). De meest zichtbare columnist in De Financiële Telegraaf is P.G. Kroon, die in de krant van zaterdag schrijft, meestal over belastingen. Sommige van zijn bijdragen hebben een technisch karakter en zijn hoofdzakelijk aan ondernemers gericht.

De Financiële Telegraaf lijkt zich te richten op de ondernemers. Deze wordt in het algemene deel van de krant als held afgeschilderd; een held die in zijn werk behoorlijk door de overheid gehinderd wordt. De Financiële Telegraaf is nuchter, zakelijk en informatief en brengt het economische wereldnieuws en het bedrijfsnieuws op de voor de Nederlandse ondernemer meest relevante manier: welke kansen en bedreigingen bieden de ontwikkelingen?

De Telegraaf heeft duidelijk een rechts wereldbeeld, dat consistent gehanteerd wordt. Door de reductie van complexiteit die aldus bewerkstelligd wordt, wordt het inzicht van de lezer in de wereld vergroot. Al met al lijkt De Telegraaf voor de student bedrijfseconomie een aantrekkelijke krant.

NRC: economie in al haar facetten

NRC Handelsblad profileert zich als de krant 'voor wie bereid is na te denken'. De krant is liberaal, niet dogmatisch, onpartijdig, altijd gericht op onderzoek, met de ratio als leidraad en 'verlichting' als doel ('Lux et Libertas').

In het economie-katern staat regelmatig nieuws met een duidelijk politieke inhoud. Wel wordt opinie en verslaggeving duidelijk uit elkaar gehouden. Op de opiniepagina staan regelmatig artikelen met een economisch karakter en ook het redactioneel commentaar wordt vaak gewijd aan economie. De krant maakt ruimte vrij voor langlopende discussies waarin onderwerpen van alle kanten worden belicht (zoals over het liberalisme). Ook in dereguliere verslaggeving wordt het nieuws vaak met elkaar in verband gebracht.

De krant heeft dagelijks (behalve maandag) een katern economie. Dit valt uiteen in binnenlands nieuws, buitenlands nieuws en de beurs (twee pagina's met kort nieuws en de cijfertjes). Gemiddeld verschijnen er ruim vier pagina's met een duidelijk economische inhoud, waarvan ongeveer tweederde door eigen redacteuren wordt geschreven (de krant heeft achttien verslaggevers economie en daarnaast drie personen op de sociaal economische redactie). Het beursoverzicht wordt door de eigen financiële redactie geschreven.

Informatieve vaste rubrieken in de krant zijn onder andere de columns van F. de Kam en A. Grotenhuis (over belastingen), 'Internationale zaken', en de zaterdagse pagina 'Geld Telt' met nieuws voor particulieren over beleggen, belastingen, verzekeringen, enz. Verder publiceert NRC dagelijks een uitgebreid achtergrondartikel van ruim een halve pagina. De onderwerpen van dit artikel zijn zeer uiteenlopend, informatief en over het algemeen van goede kwaliteit. Wetenschappers komen hierin regelmatig aan bod. Artikelen van Hans Buddingh en Menno Tamminga springen eruit.

Concluderend: de krant besteedt veel aandacht aan economie. Naast uitgebreid actueel nieuws is er veel ruimte voor achtergrondnieuws, deels via vaste rubrieken. NRC mag zich met recht een krant noemen voor de lezer met interesse in alle facetten van de economie en die inderdaad bereid is na te denken.

de Volkskrant: ludieke economie

De Volkskrant, die blijkens de identiteitsverklaring 'vooruitstrevend wil zijn en wil opkomen voor verdrukten en onthechten', positioneert zich in de markt voor het jonge hoogopgeleide individu dat zich aan de linkerkant van het politieke spectrum bevindt.

Pagina twee van de Volkskrant bevat economisch nieuws, en op dinsdag tot en met vrijdag bevat het extra katern nog eens twee pagina's economie (waarvan een met de cijfers). Een groot deel van de krant wordt gevuld met bestuurlijk en politiek nieuws. De redactionele commentaren lijken meer bedoeld om verwondering op te roepen dan stelling te nemen. Het ogenschijnlijk serieuze karakter van de krant is betrekkelijk. Echte glamour en society ontbreekt maar de hoeveelheid 'leuk' is niet gering: denk aan de rubriek Dag in Dag uit, en de voorpagina van het tweede katern.

De krant heeft dagelijks terugkerende beursrubrieken in het tweede katern: Wall-street en Damrak, en een titelloos beursstuk dat een onderwerp over bedrijf of beurs op een ludieke wijze bespreekt. Wekelijks terugkerende rubrieken zijn: op maandag Achter de komma (stukjes over economisch getinte tijdschriften), op woensdag de Weekstaat van DNB en op zaterdag een column van Harry van Seumeren, Opsteker van W. van Praag-Segaar, de column Het spel en de knikkers van Frank

Kalshoven, De stelling van ...verschillende wetenschappers en een column Nog ... dagen tot de EMU. Verder zijn er rubrieken zoals Niche (dat een bepaald product onder de loep neemt), Eigen geld met: de portefeuille van ... en geld en recht en de hypotheekstaat en vergelijkend-waren-onderzoek over beleggingsproducten. Tot slot is er de rubriek Mens en Management wekelijks wisselend met Klant en Markt, rubrieken waarin organisatie, management en marketing aan bod komen.

De dagelijkse berichtgeving over de economie is moeilijk te plaatsen. De criteria voor de vulling van de twee gescheiden dagelijkse pagina's zijn ondoorgrondelijk. Algemeen-economisch nieuws wordt gemengd met bedrijfsberichten. De pagina's worden opgevuld met weinig schokkende bedrijfsberichten van het ANP. Het lijkt alsof de krant vindt dat het er nu eenmaal bij hoort. De bedrijfsberichten die worden opgenomen zijn regelmatig ludiek of behandelen zaken waar een 'luchtje' aan zit. De dagelijkse sociaal-economische berichtgeving lijkt de krant wel met passie te geven, echter hier wordt het (partij-)politieke vaak op de voorgrond gezet.

Frank Kalshoven heeft ruimte gemaakt voor de economische wetenschap in De stelling van ... en in zijn column. Verder komt de economische wetenschap aan bod indien er een instituut (CPB, NIBUD enz.) een rapport wereldkundig maakt. Een lange verhandeling of een achtergrondartikel dat enigszins economisch wetenschappelijk is vind je in de Volkskrant niet.

De Volkskrant is geen krant voor beleggers of economen; politicologen en bestuurskundigen zullen zich er beter thuis voelen. De zaterdag-bijlage kan de (algemeen) econoom misschien wel eens ter hand nemen.

Het Parool: een compacte Amsterdamse avondkrant

In het redactiestatuut van Het Parool ("Vrij, onverveerd") staan nog altijd de progressieve idealen vermeld, die de krant lange tijd uitdroeg als intellectuele, partij-onafhankelijke krant, waar politiek Den Haag rekening mee moest houden. Sinds 1970 is het beleid echter omgegooid door meer aandacht te geven aan ontspanning en regionaal (Amsterdams) nieuws.

Gemiddeld bevat Het Parool zo'n twintig redactioneel ingevulde pagina's. Typerend zijn de speciale pagina over Amsterdam en het relatief grote aandeel kunst. Economie en financiën krijgen doordeweeks een pagina en op zaterdag vijf. Daarnaast is er de beurspagina. Een duidelijke structuur van het economisch nieuws ontbreekt. Op definancieel-economische pagina's worden politieke berichten en bedrijfsnieuws min of meer lukraak door elkaar geplaatst. Ook elders zijn regelmatig berichten te vinden met een economisch raakvlak. Zo staan berichten over Schiphol afwisselend op de pagina's Binnenland, Amsterdam en Economie en financiën.

De financieel-economische sectie is het meest uitgebreid op woensdag. De meest in het oog springende columns zijn van Jan Pen (die op onregelmatige tijden scherp commentaar geeft op actuele economische thema's), de ABN/AMRO (die op donderdag een monetaire achtergrondrubriek levert) en beleggingsanalist M.M. Ahrens, die op vrijdag een column verzorgt met gedetailleerde analyses van beleggingsmogelijkheden. Opvallend is dat, terwijl Het Parool in zijn columns vrij veel aandacht besteedt aan de beleggingsmarkt, de beurspagina karig is. Wellicht richt Het Parool zich op de kleine belegger, die geen behoefte heeft aan gedetailleerde beurscijfers.

De verslaggeving van Het Parool is neutraal en compact. Redactioneel commentaar is schaars en gematigd van toon. Opinie blijft grotendeels beperkt tot ingezonden brieven. Van de economische redacteuren leveren alleen Jan Wielaard en Kees Tamboer met enige regelmaat een (kritische) economische analyse, van wisselende kwaliteit. Deze bijdragen kenmerken zich in de regel door het toekennen van een belangrijke rol aan de overheid. Hierdoor is Het Parool links van het midden te plaatsen. De krant lijkt de lezer echter geen visie te willen opdringen.

De rol van de economische wetenschap is gering. Af en toe zijn (kritiekloze) samenvattingen te vinden van onderzoeksrapporten, of verwijzingen naar *ESB* of *The Economist*. De wetenschaps-bijlage Spectrum bevat sporadisch economische artikelen.

Het Parool biedt extra informatie over de regionale Amsterdamse economie (zoals Schiphol), maar heeft de landelijke econoom in termen van analyse en opinievorming weinig te bieden. Op korte termijn zal bij Het Parool echter een grootscheepse reorganisatie worden doorgevoerd, waarvan de consequenties voor de economische verslaggeving onduidelijk zijn.

Trouw: economie met een menselijk gezicht

Trouw onderscheidt zich van andere kranten door haar exclusieve aandacht voor levensbeschouwing. In reclamefolders wordt benadrukt dat Trouw het nieuws compleet, betrouwbaar en compact weergeeft. Ze schrijft over onderwerpen die mensen persoonlijk raken, zoals het milieu, de gezondheidszorg, onderwijs en politiek. De speciale aandacht voor mens en samenleving maakt Trouw tot een betrokken krant.

Mede door het schreefloze lettertype maakt de krant een strakke, overzichtelijke en zakelijke indruk. Van de vaste indeling wordt zelden afgeweken zodat vaste pagina's makkelijk zijn terug te vinden (economie staat stevast op pagina zeven). Nieuws en opinie worden strikt van elkaar gescheiden, evenals het politieke en het economische nieuws.

De economische verslaggeving beslaat een halve pagina buitenlands nieuws, een pagina economie met de nadruk op Nederlands economische nieuws en een pagina beursberichten, kort bedrijfsnieuws en de cijfertjes. Op de opinie-pagina wordt weinig aandacht besteed aan economische onderwerpen. Gemiddeld wordt ongeveer driekwart van de economische artikelen door eigen redacteurs geschreven. Het nieuws op de beurspagina wordt vrijwel altijd overgenomen van het ANP. Het redactioneel commentaar op de voorpagina van de krant wordt slechts incidenteel aan een economisch onderwerp gewijd.

Trouw geeft niet veel aandacht aan economie. Toch is de lezer in staat zich een redelijk beeld te vormen van de economische ontwikkeling door een efficiënte verslaggeving. Daar waar de krant analyses geeft, gebeurt dit op een aardige en prikkelende manier. De achtergrondartikelen zijn meestal informatief en stemmen tot nadenken. Toch zijn de analyses niet altijd even goed doortimmerd en is de krant en af en toe op fouten te betrappen. Zo kopt de krant op 15 april, in verband met een reorganisatie in Hoogeveen, dat er bitterheid is over het verhuisplan van "Philips Heerenveen".

Qua signatuur kan de krant (in elk geval wat betreft het economische nieuws) aan de linkse zijde van het spectrum geplaatst worden. Uitspraken als 'Amerikaanse groeicijfers dwingen niet tot kopiëren' en 'Daar staat tegenover dat de arbeider zijn loon waardig is' typeren de verslaggeving. Het is duidelijk dat de krant zich niet in eerste instantie richt op een in economie geïnteresseerd publiek. Desalniettemin levert de krant soms een verfrissende, linkse, menselijke kijk op het economische nieuws en vormt daarmee toch een aanvulling.